

ONTA
KUPILNICA
CELJE

Celje - skladišče

D-Per

159/1980

5000000473,17

COBISS o

informator

**gorenje
gorenje
gorenje
gorenje
gorenje**

LIST ZA INFORMIRANJE DELAVCEV GORENJA – ŠT.17. – LETO XV. – VELENJE, 28. 4. 1980

UVOZNE OMEJITVE OGROŽAJO PROIZVODNJO IN DOHODEK

V četrtek popoldne, 24. aprila 1980, so se v prostorih sozda Gorenje sestali poslovodni organi, predsedniki delavskih svetov, predsedniki osnovnih organizacij sindikata in sekretarji osnovnih organizacij ZKS temeljnih organizacij združenega dela Gorenje TGO, poslovodni organi Gorenje TGO in Gorenje SOZD ter predstavniki zunanje trgovine Gorenja.

Podobno kot 22. marca 1980, so tudi tokrat spregovorili o zunanje-trgovinskem poslovanju Gorenja. Vendar je sedaj položaj še veliko težji in omejitve uvoza še bolj ogrožajo proizvodnjo in dohodek. Čeprav smo v Informatorju o zastojih v proizvodnji zaradi uvoza že poročali dokaj obširno, je današnja številka v celoti posvečena vprašanju izvozno-uvozne problematike.

Prav je, da znova spregovorimo o položaju v Jugoslaviji in prizadevanjih za zmanjšanje zunanje-trgovinskega primanjkljaja. Vendar se ob tem že soočamo s problemi, ki so nastali v Gorenju zaradi uvoznih omejitev. Kako bomo obvladovali gospodarski položaj, kaj bo s proizvodnjo in izgubljenim dohodkom? Na ta vprašanja so skušali odgovoriti na skupnem sestanku in nakazati rešitve, s katerimi se bomo seznanili v naših samoupravnih sredinah. S tehtnimi analizami in preudarnimi poslovnimi odločitvami pa si moramo znova skupno načrtati pot iz zunanje-trgovinskih zagat.

Informacije in zaključke tega pogovora so pripravili Peter Krepel, Marjan Šramel, Jože Meh, Jože Klančnik in Hinko Jerčič.

Kdaj se bomo začeli obnašati stabilizacijsko

Zadolžitev vseh nas – to je naše države – je dosegla do sedaj najvišjo stopnjo. Ali se zavedamo, da v našem vsakdanjem življenju na vseh področjih trošimo devizna sredstva? Ali vemo, da si z neosvečenostjo – to je z nestabilizacijskim obnašanjem – režemo vejo, na kateri sedimo. Naš kos kruha – naše delovno mesto in s tem naša socialna varnost sta ogrožena od nas samih!

Naša proizvodnja je v odvisnosti od uvoznih deviznih pravic. Neskladnost med ZAKONOM O ZAKASNI DOLOČITVI možne zadolžitve v tujini ter neustreznimi rešitvami znotraj republike v samoupravnem sporazumu SISEOT (samoupravne interesne skupnosti za ekonomske odnose s tujino, katere člani so predstavniki združenega dela) nas je prizadel in nam krni možnosti za uresničevanje naših planskih zadolžitev. Obenem pa nas postavlja pred resno odločitev: ali zmanjšati našo proizvodnjo in s tem naš dohodek in zmanjšati število zaposlenih?

Pri tem pa moramo vedeti, da za ustvarjenih 100 dolarjev izvoza potrebujemo za neposreden uvoz okrog 130 dolarjev (v tem niso všteti dolarji, ki jih potrebujejo naši domači kooperanti za potrebne sestavne dele).

Odločiti se moramo trezno in smiselno. Delati moramo bolje, varčevati povsod, poiskati vse skrite rezerve. Naše tovarništvo mora biti v resnem opozarjanju drug drugega, v pomoči in nasvetih, kaj storiti, da bodo naši proizvodni stroški manjši. Predvsem pa morajo naši strokovnjaki – konstruktorji storiti vse, da najdejo postopno pravočasno preumeritev na domače sestavne dele za naše proizvode.

PREVISOK DEVIZNI PRIMANJKLJAJ

Kratek vpogled v preteklo 1979. leto nam pokaže, da je bil planiran devizni primanjkljaj v višini 3 milijard dolarjev, ustvarjen pa višji – 3,7 milijard dolarjev. V skladu s splošno stabilizacijo je bilo sklenjeno, da je lahko devizni primanjkljaj samo 2,5 milijarde, da bi tako postopno manjšali našo zadolžitev v tujini. Že januarja pa je bila razvidna prekoračitev za 0,7 milijarde, kar pomeni še večjo ostrino in zmanjšanje možne zadolžitve letno na 2 milijardi dolarjev.

Gigantski napor naše države – torej vse naše družbene skupnosti so potrebni zaradi dejstva, da je celotna zadolžitev dosegla 17 milijard dolarjev, kar predstavlja zgornjo možno mejo zadolžitve, saj ta številka pomeni več kot dvoletni izvoz naše države. Po oceni in ugotovitvah svetovnega gospodarstva smo dosegli PREVELIK PLAČILNI DEVIZNI PRIMANJKLJAJ in obenem PREVISOKO STOPNJO INFLACIJE. To pomeni, da vsi preveč trošimo. In prav zato je sklep o MOŽNI LETNI ZADOLŽITVI NUJEN.

INFLACIJE. To pomeni, da vsi preveč trošimo. In prav zato je sklep o MOŽNI LETNI ZADOLŽITVI NUJEN.

PREVEČ TROŠIMO VSI

Če podrobneje pogledamo naše življenje – doma v vsakdanjem trošenju in v proizvodnji – pač zlahka ugotovimo, da je skoraj v vseh proizvodih tako ali drugače vsebovana deviza. Pri vožnji z avtom, pri kurjenju s kurilnim oljem, pri nabavi južnega sadja, pri zdravilih, ki jih uživamo, pri nakupu televizorja, in še številnih drugih bolj ali manj potrebnih potrošnih dobrinah.

Spoznanje, da tako ne gre več dalje, je vodilo na ravni federacije do sprejetja ZAKONA O ZAČASNI DOLOČITVI MOŽNE LETNE ZADOLŽITVE V TUJINI ter k razdelitvi možne zadolžitve po republikah. Tako je republika Slovenije dobila pravico do zadolžitve v tujini v višini ene četrtine od zneska, ki bi realno bil potreben.

Sočasno odločanje v SISEOT po delegatskem sistemu predstavnikov združenega dela. Vprašanje ekonomskih odnosov s tujino je že v normalnih ekonomskih pogojih izredno težavno: vplivi podražitve nafte in svetovna gospodarska kriza, pa so ustvarili še težavnejše pogoje za usklajevanje želja predstavnikov združenega dela.

NEUSKLAJENOST ZAKONOV IN DOGOVARJANJA

Federacija je začasni zakon, ki ima že značaj trajnejše veljave, sprejela, ker se republike niso uspele dogovoriti.

Ta zakon določuje torej zgornjo mejo možne zadolžitve. V republiki pa je Izvršni svet sprejel sistem četrletnega razre-

za nujnega uvoza in zadolžil Narodno banko (devizni organ), da spremlja gibanja in dopušča uvoz samo v dogovorjenih okvirjih. To pomeni: KO DOSEŽE REPUBLIŠKI ZNESEK UVOZA RAZPOREJENA SREDSTVA – NARODNA BANKA TAKOJ PREKINE POTRJEVANJE NOVIH UVOZNIH POSLOV.

SISEOT pa se je dogovorila za samoupravni sporazum o deviznem režimu za leto 1980, in sicer za 100 dolarjev izvoza pravico do 95 dolarjev uvoza (in to pred zakonom, ki ga je kasneje sprejela federacija). TE PRAVICE SO VEČJE OD DOVOLJENE MOŽNE ZADOLŽITVE IN NESKLADNOST JE NASTOPILA Z VSEMI POSLEDICAMI. Prvič se je to zgodilo 13. februarja, ko je narodna banka zaradi izkoriščenosti republiške možne vsote zadolžitve za prvo četrletje ustavila uvozne posle. In doslej se je to ponovilo skupaj 7-krat, kajti že v prvi polovici meseca aprila je bila izkoriščena možna zadolžitev za drugo četrletje.

Neurejenost in posledice, ki so se začele odražati v gospodarstvu, so vodile k tretji, hitri, nestrokovni rešitvi, ki je dobila ime "zeleni zmaj" in deluje po sistemu spremljanja podatkov fizičnega izvoza in uvoza. Ta sistem je izdelan na podlagi nepopolnih podatkov in seve v veliki časovni stiski. Posledice so znane. 15. aprila je bil znova ustavljen uvoz. In nauk: izkušnje iz prvega četrletja nas niso nič naučile – ali pa jim nismo znali prisluhniti.

POSLEDICE, KI JIH MORAMO PREBRODITI...

Če to prenesemo konkretno na našo delovno organizacijo, je dejstvo, da smo v prvem četrletju delali brez večjih zastojev, v tem, da smo izkoriščali sredstva iz drugega četrletja.

Trenutno smo dobili začasno rešitev, ki omogoča, da smo za nedoločen čas obnovili proizvodnjo. Nismo pa v stanju vedeti, kako dolgo bomo lahko proizvajali na osnovi te rešitve. Ta rešitev je prišla iz prizadevanj IS Slovenije, ki je našel rezerve za 1,3 milijarde za drugo četrletje.

To pa za nas pomeni takojšen pristop k rebalansu plana, kar pomeni, pospešeno delo strokovnih skupin na zamenjavi uvoženih sestavnih delov z domačimi (kjer je to možno!), pomeni nadalje našo pripravljenost, da bomo jutri delali tam, kjer bomo potrebni, pomeni našo zavestno vključevanje v vse te probleme na vseh delovnih mestih, pomeni našo zahtevo, da se mi sami kot vsi drugi v širši družbeni skupnosti obnašajo, kot to terja stanje, v katerem smo – pomeni našo samoupravno zrelost na vseh nivojih in zaostreno delovno disciplino, ki mora postati sestavni del slehernika – takšen odnos, ki je bil v pionirskih dneh Gorenja, ko je zavestno samoodrekanje vodilo k rasti današnjega velikana.

Žal se začnemo dovolj resno obnašati šele, ko nam teče voda v grlo. V velenjskem delu Gorenja nas je okrog deset tisoč in sedaj mora postati naša vsakdanja deviza: iskati in najti sleherni skrito rezervo; delati, kar je potrebno; razmisliti o našem proizvodnem programu in trezno presojati o vseh možnih posledicah na zunanjem ali notranjem – domačem tržišču, če bi se odločali o zmanjšanju proizvodnje?! Letos smo namreč izgubili že toliko delovnih dni v proizvodnji hladilnikov, zamrzovalnikov in v elektroniki, da ne bo možno celote nadomestiti. Obenem pa vemo, da je ogrožena tudi proizvodnja pralnih strojev!

In prav je, da brez olepšanja stanja jasno izrečemo misli, da je družbeno upravičena proizvodnja tista, ki se devizno pokriva. Posledice nosimo sami, zato mora naše dogovarjanje in naše odločane biti tehtno, trezno in neusmiljeno. Izhajati mora iz ekonomskih zakonitosti in družbenih norm samoupravne socialistične skupnosti.

Nesprejemljive rešitve

PROBLEMATIKA POSLOVANJA V SISTEMU EKONOMSKIH ODNOSOV S TUJINO SE NADALJUJE

Že 15. aprila 1980 je bila izkoriščena dovoljena zgornja meja uvoza reprodukcijskega materiala za drugi kvartal 1980. Tako smo ostali brez izdelkov, ki jih v Jugoslaviji ne proizvajamo. Med najpomembnejšimi je pločevina, plastika, kompresorji in termostati, pa tudi elektronika. Kljub velikim naporom in uspehom pri povečevanju izvoza, je nemogoče uskladiti devizni odliv s prilivom, ne da bi drastično zmanjšali proizvodnjo ali zavestno šli v izgubo. Izvozni plan je postavljen na zgornjo mejo tržnih, dohodkovnih in tehničnih zmogljivosti, plan uvoza pa ne dopušča nikakršnega širjenja proizvodnega programa na nove izdelke (uvoz komponent, orodja, opreme), kar pomeni stagnacijo.

Rešitev vidimo v smotrnem usmerjanju deviznega povezovanja, v nakupu deviz na prostem trgu in povečanju deviznega deficita.

Toda, doslej je vzporedno delovalo več sistemov, od projekcije plačilne devizne bilance, do zgornjih mej uvoza po republikah, do deviznih pravic po samoupravnem sporazumu SISEOT in spremljanja fizičnih gibanj uvoza in izvoza.

Ti ukrepi so močno prizadeli organizacije, ki poslujejo racionalno in po enakomerni dinamiki. Med njimi smo to še najbolj občutili v Gorenju. Ustaviti smo morali proizvodnjo v več temeljnih organizacijah, kar je naletelo v slovenski javnosti na večji odmev. Prizadevanjem slovenskega izvršnega sveta velja zahvala, da so poiskali že omenjeno rešitev začasnega značaja.

Ti ukrepi pa so pripeljali do tega, da bodo morali o tem spregovoriti tudi delegati združenega dela v skupščini SISEOT. Za skupščino, ki bo zasedala 7. maja 1980, je pripravljen predlog, po katerem naj bi ukinili vse dosedanje oblike ukrepov in omejitev uvoza. V veljavi naj bi ostal le samoupravni sporazum, vendar z omejitvijo kar 15 odstotnih deviznih pravic. Takšen predlog pa za Gorenje spet ne bo sprejemljiv, saj bi nadaljnje zmanjševanje deviznih pravic še bolj pomenilo, zmanjševati proizvodnjo in dohodek.

Zato bodo morali naši delegati vztrajati pri prvotnem sporazumu, ki določa razmerje 1 : 0,95. To pomeni, da lahko za sto dolarjev izvoza uvozimo materiala v vrednosti 95 dolarjev. Drugačne rešitve za našo zunanjo trgovino niso sprejemljive.

Kaj bomo storili v Gorenju?

Glede na današnje in pričakovano stanje, naši letni plani, ki smo jih sprejeli decembra lani, niso več v celoti uresničljivi. To zahteva spremembe (rebalanse) planov.

Za pripravo predloga planov so odgovorne službe za planiranje v delovnih organizacijah Gorenje Promet Servis in Gorenje TGO. Za to nalogo so zadolženi: Albin Vrečar, Marija Štrancar in Franc Voh.

Osnovne usmeritve pri spreminjanju planov morajo biti naslednje:

- Povečanje izvoza, predvsem tam, kjer je izvoz bolj uspešen.
- Osnovna zahteva, ki se bo nenehno postavljala pred nas pa bo ta, da bomo morali planirani izvoz tudi dejansko uresničiti. Samo z izvozom si bomo namreč zagotovili uvozne pravice in s tem omogočili kolikor toliko normalno proizvodnjo.
- Vse sile moramo vložiti v nadomeščanje uvoznih materialov z domačimi, pri tem pa se je treba zavedati, da je nadomeščanje pri velikoserijski proizvodnji, kot je naša, dolgotrajen proces.
- Varčevanje z materiali bomo morali še poostri, saj prav gotovo še nismo naredili vsega.
- Čas zastojev moramo čimbolj izkoristiti za vsa tista dela, ki bi jih sicer morali opraviti v nadurah, oziroma bi zahtevala daljše ali krajše zaustavljanje proizvodnje.
- Določeni del deviznih sredstev bomo morali kljub vsemu iskati in pridobivati na prostem deviznem trgu. Teh deviz pa bo le malo in bodo zelo drage.

Od nadomeščanja uvoznih materialov z domačimi veliko pričakujemo, rezultatov pa ne bo tako kmalu. Najti je potrebno nove kooperante in dobavitelje doma, ki pa se morajo šele usposobiti za proizvodnjo materialov takšnih količin in takšne kvalitete, kot jih Gorenje potrebuje. Potem pride še dolgotrajno pridobivanje atestov za vgrajene dele oziroma izdelke z novimi materiali.

Z odločbo je bila imenovana delovna skupina, ki bo skrbela za nadomeščanje uvoza. Skupino vodi Jože Sablatnik, šef panoge nabave TOZD Promet, v skupini pa so še: Mario Bibianko, TOZD Promet, vodje naših razvojnih oddelkov Rajko Pirc, Berislav Bukovnik, Jože Škerjanc, Marko Vižintin, Jože Jeršič, Drago Strahovnih in Mirko Ternik, glavni konstruktor projektant. Naloga skupine je preveriti vse repromateriale, ki jih uvažamo, in ugotoviti, katere lahko nadomestimo na domačem trgu in katere bi lahko dobili z uvozom iz držav z nekonvertibilno valuto. Ugotoviti morajo tudi, katere materiale bi lahko proizvajali mi sami. Rezultate njihovega dela naj bi šteli kot konkretne usmeritve za razvojno — konstrukcijske oddelke, tehnologije, nabavo in tudi vsakega od nas.

Verjetno bodo strokovne analize pokazale, da bo treba izvršiti določeno prestrukturiranje proizvodnje. Z drugimi besedami to pomeni, da bi nekaterih proizvodov delali več kot doslej, drugih pa manj. Gre za to, da v nekatere izdelke vgrajujemo več uvoznega materiala, so torej uvožno bolj zahtevni, drugi pa manj. Znova bomo morali preveriti donosnost posameznih proizvodov, zlasti z vidika usklajevanja uvoza z izvozom.

Prestrukturiranje ne bo moglo ostati samo znotraj TOZD, ampak se nam obeta, da bodo nekatere TOZD povečevale proizvodnjo, druge pa zmanjševale. Naš skupni cilj mora biti da nihče v našem kolektivu ne bo izgubil dela, da se bomo, če bo to potrebno z notranjimi premestitvami prilagodili prestrukturiranju proizvodnje.

Kakršnakoli je že situacija, živimo lahko le, če ustvarjamo dohodek. To pa pomeni, da moramo vsi skupaj iskati najboljše rešitve in zato tudi nekaj žrtvovati.

Da bi se čimbolj prilagodili trenutnem položaju in se izognili dnevnim zastojem, bo treba določati prednostni uvoz reprovizivov. Osnovno izhodišče pri tem bodo spremenjeni plani. Na osnovi dogovora s poslovnimi organi temeljnih organizacij bodo prednostni uvoz določali v službi terminskega načrtovanja. Zadolženi so – Franc Voh, vodja službe planiranja proizvodnje, Pavle Silan, vodja uvoza, in Mihael Vutkovič, vodja izvoza. V temeljnih organizacijah pa morajo zagotoviti, da bodo informacije o potrebnih materialih iz uvoza resnično točne in ažurne.

Po vsem tem, kar smo zapisali, lahko ugotovimo, da so pred nami dnevi, ki bodo zahtevali od vseh nas velike napore, tudi določena odrekovanja, predvsem pa razumno gospodarjenje. Vedeti pa moramo, da nam težke razmere, v katerih se nahajamo, ne bodo omogočale takšne uspešnosti, kot smo jo načrtovali v začetku leta. Nasprotno, ker bomo še več izvažali – izvažati moramo, naš izvoz pa je dohodkovno manj uspešen – lahko pričakujemo v marsikateri sredini negativne poslovne rezultate.

Druga možnost je samo občutno zmanjšanje proizvodnje. To pa pomeni na eni strani zmanjšanje potrebnega števila zaposlenih, na drugi strani pa tudi občutno zmanjšanje uvoznih pravic, izgubo domačega trga pa tudi del zunanjega trga, uspešnost poslovanja pa ne bi bila v tem primeru nič boljša. Gotovo je, da ta možnost za nas ni sprejemljiva.

Akontacije osebnih dohodkov

OBRAČUNAVANJE AKONTACIJ OSEBNIH DOHODKOV (ZA ČAS ZASTOJEV)

V času, ko je doseganje načrtovanega dohodka že tako ogroženo zaradi velikega razkoraka med doseženimi cenami končnih izdelkov in cenami reprodukcijskega materiala, se naš dohodek zmanjšuje še zaradi izpadov v proizvodnji, kar je posledica uvoznih omejitev.

V nekaterih temeljnih organizacijah so delavci ostali več dni zaporedoma doma. V skladu s samoupravnimi akti se bomo odločili, da izgubljeno proizvodnjo nadomestimo v prvih možnih terminih, ko bodo dani vsi pogoji za normalno delo.

Da ne bi ogrozili naše socialne varnosti, bomo v tekočem mesecu obračunali akontacijo osebnega dohodka v višini 80 odstotkov od štartne osnove za tisti izgubljeni delovni čas, ki ga v tekočem mesecu ne bomo uspeli nadomestiti s prerazporeditvijo dela.

Ko bomo izgubljeni delovni čas nadomestili, bomo obračunali razliko med akontacijo osebnega dohodka in osebnim dohodkom za dejansko opravljeno delo. Prvi cilj pa nam mora biti ta, da nadomestimo izgubljeno proizvodnjo, saj le tako ustvarjamo dohodek. Iz doseženega dohodka pa lahko delimo sredstva za osebne dohodke.

V kolikor v tekočem letu ne bi uspeli nadoknaditi vseh zastojev, bo ostala izplačana akontacija osebnega dohodka tudi dejansko izplačilo.

PREGLED IZGUBLJENE PROIZVODNJE IN DELOVNIH UR

od 1. do 23. aprila 1980

v 000 din

Izdelek	Količina			Vrednost			Izgubljeni dnevi	... Izgubljene ure
	Domači trg	Izvoz	Skupaj	Domači trg	Izvoz	Skupaj		
Zamrz. skrinje	3.960	2.440	6.400	22.640	32.325			
Zamrzov. skrinje	3.960	2.440	6.400	22.640	9.685	32.325	8	22.500
Zamrzovalne omare	1.210	1.540	2.750	7.176	5.725	12.901	5,5	12.500
Hladilniki	1.750	3.500	5.250	6.162	8.862	15.024	3,5	16.500
Barvni televizorji	1.080	—	1.080	20.472	—	20.472	3	12.500
Črno-beli TV aparati	600	—	600	3.655	—	3.655	2	4.500
Pralni stroji	800	600	1.400	5.041	2.293	7.334	1	5.000
Skupaj	9.400	8.080	17.480	65.146	26.565	91.711	23	74.500

INFORMATOR – LIST ZA OBVEŠČANJE DELAVCEV GORENJA. Izdajatelj: Gorenje, Tovarna gospodinjne opreme, Velenje. Družbeni organ: Izdajateljski svet – predsednik: mag. Jože Zagožen, namestnik predsednika: Srečko Krajnc, člani: Stane Kumer, Tatjana Javornik, Alojz Kolenc, Slavko Pižorn, Anica Oblak, Janez Kos, Angela Delčnjak, Branko Amon, Pavli Strajn, Marija Svetin, Jožica Štukovnik, Franc Magrič, Vinko Srnc, Silva Vivod, Zvone Pečnik, Miroslav Lešnik, Terezija Časl, Dušan Jeriha, Jože Skornšek, Dušanka Založnik, Rastko Lah, Srečko Panič. Ureja: Uredniški odbor – Glavni in odgovorni urednik: Hinko Jeričič, člani: Dušan Pirc, Nevenka Žohar–Mijoč, Srečko Panič, mag. Jože Zagožen, Dušan Jeriha, Anka Melanšek. Izhaja tedensko. Naklada 8000 izvodov. Tisk: Kinegraf, TOZD Grafika, Prevalje, 1980. Oproščeno prometnega davka po sklepu 421/I.